

Yleiskirje 10/80/2011, Tarja Hartikainen/eg, 20.6.2011 Elintarvikelain (353/2011) muutosten toimeenpanoa

Elintarvikelakiin on hyväksytty kunnan valvontaviranomaisen kannalta merkittäviä muutoksia, jotka astuvat voimaan 1.9.2011. Hallinnollisen taakan keventämiseksi kattavasta elintarvikehuoneistojen ennakko hyväksynnästä luovutaan ja siirrytään ilmoitusmenettelyyn. Ilmoitusmenettelyyn siirtyvät esimerkiksi myymälät ja ravintolat. Eläimistä saatavia elintarvikkeita käsittelevät laitokset ovat jatkossakin hyväksymismenettelyyn piirissä.

Pienteurastamoiden sekä riistan käsittelylaitosten valvonta ja niissä suoritettava lihantarkastus ja valvonta siirtyvät kunnilta valtiolle (Elintarviketurvallisuusvirasto Eviralle). Kunta voi hoitaa lihantarkastuksen, jos sen on tehnyt siitä sopimuksen Eviran kanssa. Tällöin Evira korvaa kunnalle lihantarkastuksesta aiheutuneet välittömät kustannukset.

Valvonnan avoimuutta lisätään siten, että valvontakohteiden ja kunnan valvontaviranomaisten on julkistettava elintarvikevalvontaviranomaisen antama tarkastuskertomus Eviran määräämällä tavalla. Myös Aluehallintovirastot julkaisevat kunnan viranomaistoiminnan arviointia koskevat raporttinsa Eviran määräämällä tavalla. Tulosten julkistaminen edellyttää Eviran yksityiskohtaisia ohjeita ja julkistamiskäytäntöön siirrytään vasta sen jälkeen, kun Evira on antanut siitä määräyksen.

Kunnassa tulee huolehtia siitä, että ympäristöterveydenhuollon maksutaksat päivitetään uudistuneen lainsäädännön mukaisiksi siten, että taksat ovat voimassa 1.9.2011 alkaen.

Lisätietoja:

Tarja Hartikainen, 050 373 8499

Mika Paavilainen, 09 771 2176

Tero Tyni (taksat), 09 771 2246

sähköposti: etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Asiakirjalähteitä:

Laki elintarvikelain muuttamisesta (352/2011),

Valtioneuvoston asetus elintarvikevalvonnasta (352/2011),

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö (32/2010vp),

Hallituksen esitys elintarvikelain muuttamisesta (293/1010 vp)

Liitteet

Liite 1 Taksamalli

Liite 2 Perustevalitusmalli

Elintarvikehuoneistosta ilmoittaminen

Elintarvikealan toimijan on tehtävä kirjallinen ilmoitus elintarvikehuoneistosta sijaintikunnan valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (ElintL 13 §). Liikkuvasta elintarvikehuoneistosta ilmoitus tehdään sen kunnan valvontaviranomaiselle, jonka alueella toiminta aloitetaan tai jonka alueella elintarvikehuoneiston toiminnasta on aikaisemmin ilmoitettu.

Ilmoitusta valvontaviranomaiselle ei tarvitse tehdä silloin, kun toimintaan liittyvät riskit ovat elintarviketurvallisuuden kannalta vähäisiä sekä

1. elintarvikealan toiminta tapahtuu samassa huoneistossa kuin toimijan harjoittama muu elinkeinotoiminta;
2. toimija on yksityinen henkilö; tai
3. toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena.

Valtioneuvoston asetuksessa elintarvikevalvonnasta (420/2011) 3 §:ssä on määritelty ilmoituksen sisältö.

”Elintarvikelain 13 §:n 1 momentin mukaisesta elintarvikehuoneiston ilmoituksesta on käytävä ilmi:

1. elintarvikealan toimijan nimi, kotikunta ja yhteystiedot;
2. toimijan yritys- ja yhteisötunnus tai sen puuttuessa henkilötunnus;
3. elintarvikehuoneiston nimi ja käytösosoite;
4. harjoitettava toiminta ja sen arvioitu laajuus;
5. toiminnan arvioitu aloittamisajankohta;
6. tieto omavalvontasuunnitelmasta.

Tori- tai muun ulkoalueen haltija voi tehdä ilmoituksen elintarvikehuoneistosta sisältäen kuvauksen alueella harjoitettavasta toiminnasta.

Elintarvikehuoneiston ilmoituksen vastaanottava valvontaviranomainen voi pyytää toimijalta muita ilmoituksen käsittelemiseksi tarpeellisia selvityksiä.”

Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti. Vaatimuksen kirjallisesta muodosta täyttää myös viranomaiselle toimitettu sähköinen asiakirja.

Viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää sähköisellä asiakirjalla, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä (Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 13/2003). Sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla. Viranomaisen on viipymättä ilmoitettava sähköisen asiakirjan vastaanottamisesta lähettäjälle. Ilmoitus vastaanottamisesta voidaan toimittaa tietojärjestelmän välityksellä automaattisena kuittauksena. Vastaanottamisesta ilmoittaminen ei vaikuta asian käsittelyn edellytyksiin, joista säädetään erikseen.

Evira antaa mallin ilmoituksesta ja kuntia suositellaan tarjoamaan tätä mallia toimijoille ilmoitusten pohjaksi.

Ilmoituksen käsittely ja siitä perittävä maksu

Ilmoituksen käsittely on säädetty sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle, jolla tarkoitetaan lähtökohtaisesti toimielintä. Kunnassa on vielä selvytyden vuoksi syytä siirtää johtosäännöllä (delegoida) ilmoituksen käsittelyoikeus viranhaltijalle.

Viranomaisella ei tee elintarvikehuoneiston ilmoituksen johdosta päätöstä. Viranomaisella käsittelee ilmoituksen ja perii käsittelystä hyväksytyt taksan mukaisen maksun (ElintL 71 § 1 mom), jolla katetaan käsittelystä aiheutuneet kustannukset. Ilmoituksen käsittelyksi katsotaan ilmoituksen vastaanottaminen ja ilmoitettujen tietojen siirtäminen viranomaisen valvontakohdetietokantaan sekä todistuksen lähettäminen toimijalle. Käsittely sisältää myös annettujen tietojen perusteella elintarvikehuoneiston alustavan riskinarvioinnin, joka tehdään elintarvikelain 47 §:n mukaisen valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman mukaisesti. Käsittelyn päätteeksi valvontaviranomaisella lähetetään toimijalle todistuksen osoittamaan, että elintarvikehuoneisto kuuluu suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piiriin (ElintL 14 § 4 mom. ja ElintL 21 §). Todistus on syytä lähettää ennen tarkastusta tai antaa ensimmäisellä tarkastuksella, jotta valvontakohde tietää olevansa maksullisen valvonnan piirissä. Evira antaa mallin todistuksesta ja kuntia suositellaan käyttämään tätä mallia.

Kunnassa tulee hyväksyä ennen lain voimaantuloa taksa, jossa määrätään ilmoitusten käsittelymaksusta. Ilmoitusten käsittelyä ei ole syytä aloittaa, ennen kuin taksa on hyväksytty. Käsittelymaksun tulisi kattaa kaikki käsittelystä ja todistuksen lähettämisestä aiheutuneet kustannukset. Ilmoitusten sisältö on asetuksella määritelty samanlaisiksi, eikä ilmoitusten käsittelyajassa ole oletettavasti suuria eroja. Selkeyden vuoksi olisi suositeltavaa perii kaikkien ilmoitusten käsittelystä samanlainen maksu valvontakohteen suuruudesta riippumatta. Ilmoituksen käsittelyn arvioidaan vaativan noin kahden tunnin työpanoksen.

Ilmoituksen käsittely ei sisällä tarkastusta ja näin ollen tarkastusta ei voi sisällyttää käsittelymaksuun. Ilmoituksen käsittelyssä kohde siirtyy viranomaisen suunnitelmallisen valvonnan piiriin ja ilmoituksen vastaanottamisen jälkeen tehdyistä tarkastuksista voidaan periä maksut valvontasuunnitelman mukaisesti. Tämä on syytä todeta myös kunnan valvontasuunnitelmassa. Puutteellisen ilmoituksen tiedot voidaan pyytää täydentämään tai vaihtoehtoisesti täydentää ensimmäisellä suunnitelmallisella tarkastuskäynnillä.

Mikäli valvontaviranomaisella huomaa ilmoituksen käsittelyn yhteydessä, että toiminta ei edellytäkään ilmoitusta (ElintL 13 § 6 momentin mukaisesti), viranomaisella ilmoittaa tämän toimijalle. Toimijan tekemästä tarpeettomasta ilmoituksesta ei peritä käsittelymaksua.

Mikäli valvontaviranomaisella huomaa ilmoituksen käsittelyn yhteydessä, että kohde vaatii laitoshyväksynnän (ElintL 13 § 2 momentin mukaisesti) viranomaisella ilmoittaa toimijalle, että hänen on haettava toiminnalleen laitoshyväksyntää elintarvikelain 9 §:n mukaisesti. Tässä tapauksessa toimijan tekemästä ilmoituksesta ei peritä käsittelymaksua.

Ennen elintarvikelain muutoksen (352/2011) voimaantuloa hyväksytty elintarvikehuoneisto katsotaan ilmoitetuksi elintarvikehuoneistoksi ilman erillistä ilmoitusta. Jos tällaisen elintarvikehuoneiston hyväksymishakemuksen käsittely on lain voimaan tullessa (1.9.2011) vireillä, hakemus katsotaan lain 13 §:n 1 tai 3 momentin mukaiseksi ilmoitukseksi. Tässä tapauksessa 13 § 1 momentin mukaisen ilmoituksen käsittelystä peritään maksu.

Toiminnan olennaista muuttamista koskeva ilmoitus on tehtävä viimeistään neljä viikkoa ennen olennaista muutosta. Ilmoituksen käsittelystä peritään maksu ja toimijalle lähetetään todistus käsittelystä.

Toimijan vaihtumisesta sekä toiminnan keskeyttämisestä tai lopettamisesta on ilmoitettava viipymättä. Näiden ilmoitusten käsittelystä ei peritä maksua. Valvontaviranomaisella tekee ilmoituksen perusteella valvontakohdetietokantaan tarpeelliset muutokset. Erillistä todistusta näiden ilmoitusten käsittelystä ei ole välttämätöntä lähettää.

Elintarvikehuoneiston hyväksyminen laitokseksi

Elintarvikelain 13 § 2 momentin mukaisesta toiminnasta elintarvikealan toimijan, joka harjoittaa toimintaa jolta eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasäätöasetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan edellytetään elintarvikehuoneiston hyväksymistä, on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi sijaintikunnan valvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira hyväksyy teurastamot ja riistan käsittelylaitokset sekä niiden yhteydessä olevat laitokset, mukaan lukien liikkuvat laitokset. Aluehallintovirasto hyväksyy poroteurastamot ja niiden yhteydessä olevat laitokset, mukaan lukien liikkuvat laitokset.

Elintarvikelain 13 § 3 momentin mukaisesti alkutuotannon toimijalta, joka harjoittaa elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäistä elintarvikkeiden valmistusta tuottamastaan alkutuotannon tuotteista, ei edellytetä laitoshyväksynnän hakemista, mutta toimijan tulee tehdä elintarvikelain 13 § 1 momentin mukainen ilmoitus. Ilmoituksen käsittelystä ei peritä maksua. Näitä toimintoja tullaan yksilöimään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa elintarvikevalvonnasta.

Laitoksen hyväksymishakemuksen sisältö on määritelty valtioneuvoston asetuksen 420/2011 4 §:ssä:

”Elintarvikelain 13 §:n 2 momentin mukaisesta laitoksen hyväksymistä koskevasta hakemuksesta, joka on toimitettava liitteineen valvontaviranomaiselle kahtena kappaleena, on käytävä ilmi:

1. elintarvikealan toimijan nimi, kotikunta ja yhteystiedot;
2. toimijan yritys- ja yhteisötunnus tai sen puuttuessa henkilötunnus;
3. laitoksen nimi ja käytösosoite;
4. harjoitettava toiminta ja sen arvioitu laajuus;
5. selvitys mahdollisesta tilojen käytön erityisjärjestelyistä elintarvikehygienian varmistamiseksi;
6. selvitys ilmanvaihdesta, vedenhankinnasta, viemäroinnista, jätehuollosta ja sivutuotteiden käsittelystä;
7. kuvaus tuotanto-, varasto-, siivous- ja kuljetustilojen sekä henkilöstön sosiaalilojen pintamateriaaleista;
8. toiminnan arvioitu aloittamisajankohta.

Hakemukseen on liitettävä:

1) laitoksen asema-, pohja- ja LVI-piirustukset, joista ilmenee laitoksen tuotantotilat, tilojen käyttötarkoitus sekä laitteiden ja kalusteiden sijoittelu. Laitoksen pohjapiirustuksista on käytävä ilmi:

- a) raaka-aineiden, valmistusaineiden ja valmiiden elintarvikkeiden, pakkaustarvikkeiden, sivutuotteiden ja jätteiden kuljetusreitit;
- b) henkilökunnan, mukaan lukien kunnossapito-, kuljetus- ja siivoustyöntekijät, kulkureitit;
- c) vesipisteiden sekä pesu- ja desinfiomispaikkojen ja lattiakaivojen sijoittelu;
- d) jäädytettyjen tilojen lämpötilat;

2) tieto rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymän pääpiirustuksen mukaisesta tilan käyttötarkoituksesta ja mahdollisesti vireillä olevista luvista;

3) omavalvontasuunnitelma.

Laitoksen hyväksyvä valvontaviranomainen voi pyytää hakijalta muita hakemuksen käsittelemiseksi tarpeellisia selvityksiä ja asiakirjoja.”

Laitoksen hyväksymishakemuksen käsittelyyn liittyy tarkastuksia. Hakemuksesta tehdään valituskelpoinen päätös, jonka sisältöä on määriteltävä valtioneuvoston asetuksessa elintarvikevalvonnasta 7 §:ssä:

”Laitoksen hyväksymispäätöksestä on käytävä ilmi:

- 1) toimijan nimi ja laitoksen sijainti;
- 2) päätöksen perusteena käytetyt hakemusasiakirjat;
- 3) tiedot hyväksytyistä tai ehdollisesti hyväksytyistä toiminnoista;
- 4) pyydetyt lausunnot;
- 5) tehdyt tarkastukset;
- 6) selvitys toimijan kuulemisesta;
- 7) selvitys asianosaisten kuulemisesta;
- 8) mahdollisten tutkimusten ja selvitysten tulokset;
- 9) mahdollisesti annetut määräykset tai toimintaa koskevat ehdot taikka kiellot ja niiden perustelut.

Päätökseen on liitettävä hallintolain (434/2003) 46 ja 47 §:n mukaisesti joko ohje oikaisuvaatimuksen tekemiseksi tai valitusosoitus. Elintarviketurvallisuusvirasto antaa hyväksymisen ja ehdollisen hyväksymisen yhteydessä laitokselle hyväksymisnumeron. Toimijan on säilytettävä hakemusasiakirjat ja hyväksymispäätös laitoksessa, jossa niiden on oltava laitosta valvovan viranomaisen saatavilla.”

Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä. Asian katsotaan tullee vireille, kun hakemus on saapunut viranomaiselle. Valvontaviranomainen voi asettaa päätöksessään ehtoja terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Laitoksen toimintaa ei saa aloittaa eikä toimintaa olennaisesti muuttaa ilman viranomaisen hyväksyntää. Valvontaviranomainen perii laitoksen hyväksymispäätöksestä ja toiminnan olennaista muuttamista koskevasta päätöksestä hyväksymänsä taksan mukaisen maksun.

Hyväksymispäätös voidaan antaa myös ehdollisena (Vna elintarvikevalvonnasta 6 §).

Palvelulain mukainen saapumistodistus

Kuntaliitto on ohjeistanut palvelulain mukaista saapumistodistusta yleiskirjeessään 16/89/2010 ”Palvelulain (1166/2009) vaikutukset kunnan lupaviranomaiselle”. Viranomaisen ei tarvitse antaa palvelulain mukaista saapumistodistusta elintarvikehuoneistoilmoituksen johdosta, koska kyseessä ei ole lupahakemus eikä toiminnan aloittaminen edellytä viranomaisen hyväksyntää. Laitoshyväksyntää hakeville toimijoille on edelleen annettava palvelulain mukainen saapumistodistus, jossa ilmoitetaan hyväksymishakemuksen arvioitu käsittelyaika.

Omavalvontasuunnitelmien hyväksymisestä luovutaan

Yritysten omavalvontavelvoite säilyy jatkossakin, mutta omavalvontasuunnitelmien hyväksymismenettely poistuu 1.9.2011 alkaen. Valvontaviranomainen tarkastaa omavalvontasuunnitelmat ja niiden toimivuuden suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä. Valvontaviranomaisen on tarvittaessa annettava elintarvikealan toimijalle tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi. Suunnitelmallisesta valvonnasta viranomainen perii hyväksytyt taksan mukaisen valvontamaksun.

Valvontatietojen julkaiseminen

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen on julkaistava suorittamansa elintarvikevalvonnan tulokset Eviran määräämällä tavalla. Tämä edellyttää yksityiskohtaista ohjeistusta Eviralta julkistettavien tietojen yhdenmukaisuuden varmistamiseksi. Maa- ja metsätalousvaliokunta esitti lakimuutoksesta antamassaan mietinnössä (MmVm 32/2010 vp), että valvonnan tasapuolisuutta voidaan edistää laatimalla Eviran toimesta kattava, riittävän yksityiskohtainen ja käytännön oleellisiin asioihin keskittyvä valtakunnallinen laatujärjestelmä yhdenmukaisten ja tasapuolisten menettelytapojen toteuttamiseksi.

Valvontatietojen julkaiseminen on kuvattava selkeästi myös valtakunnallisessa elintarvikevalvontaohjelmassa ja kunnan valvontasuunnitelmassa, koska kunnat voivat periä maksun kunnalliseen valvontasuunnitelmaan sisällystyistä tarkastuksista (ElintL 71 § 1 mom.). Valvontatietojen julkaiseminen saattaa johtaa myös toimijan pyynnöstä tehtäviin tarkastuskäynteihin. Nämä tarkastukset voidaan katsoa elintarvikelain 71 §:n 2 momentin ja valvonta-asetuksen 28 artiklan perusteella maksullisiksi viralliseksi lisävalvonnaksi.

Aluehallintovirastot julkaisevat kunnan viranomaistoiminnan arviointia koskevat raporttinsa Eviran määräämällä tavalla.

Valvontatiedot julkaistaan vasta sen jälkeen kun Evira on ohjeistanut julkaisemisen ja antanut julkaisemista koskevan määräyksen.

Lihantarkastus siirtyy kunnilta valtiolle

Vastuu pienteurastamojen ja riistan käsittelylaitosten lihan tarkastuksen järjestämisestä siirtyy 1.9.2011 kunnilta Eviralle. Evira tulee toteuttamaan osan lihan tarkastuksesta omien tarkastuseläinlääkäreiden avulla. Evira voi tehdä lihan tarkastuksesta myös sopimuksen kunnan kanssa, jolloin Evira korvaa kunnalle tehtävän hoitamisesta aiheutuneet kustannukset. Kunnassa tulee huolehtia siitä, että laissa kunnalle säädetyt tehtävät pystytään toteuttamaan. Kunnan tulee ennen sopimuksen tekemistä harkita tarkoin pystyykö se kunnalle säädettyjen tehtävien lisäksi täyttämään mahdollisessa sopimuksessa asetetut vaatimukset.

Evira voi rekrytoida lihan tarkastukseen kunnaneläinlääkäreitä. Näissä tilanteissa tulee sovellettavaksi Kunnallisen viranhaltijain 18 §, jossa on säädetty viranhaltijan sivutoimista ja kilpailevasta toiminnasta. Kunnaneläinlääkäri tarvitsee työnantajaltaan sivutoimiluvan, mikäli lihan tarkastus on tehtävä kunnaneläinlääkäriin tavoitettavuusaikana tai ajankäyttö kunnan vastuulla olevien tehtävien ja valtion järjestämisvastuulla olevien tehtävien välillä ei ole selkeästi määritettävissä tai kysymys on kilpailevasta toiminnasta. Muussa tapauksessa sivutoimi-ilmoitus on riittävä. Kunnassa tulee tarkoin harkita, pystyvätkö kunnaneläinlääkärit suorittamaan lihan tarkastustehtävät niin, että myös kunnalle säädetyt tehtävät tulevat hoidetuksi. Mikäli kunta myöntää sivutoimiluvan, siinä tulee aina edellyttää kunnalle säädettyjen tehtävien priorisointia suhteessa sivutoimiluvalla hoidettaviin tehtäviin.

Mikäli lihan tarkastustehtävät olisi tarkoituksenmukaista teettää kuntaan palkatulla valvontaeläinlääkäriä olisi johdonmukaista suosia käytäntöä, jossa sopimus tehtäisiin kunnan kanssa.

Lakimuutoksen siirtymäsäännöksen mukaan kotimaan kulutukseen tarkoitettua luonnonvaraisen riistan lihaa voidaan tarkastaa kunnan virkaeläinlääkäriin luvalla muuallakin kuin riistan käsittelylaitoksessa, teurastamossa tai poroteurastamossa kunnan virkaeläinlääkäriin toimesta kahden vuoden ajan elintarvikelain voimaantulosta, jos lupa on annettu ennen lain voimaantuloa. Tästä kunnaneläinlääkäriin suorittamasta lihan tarkastuksesta peritään maksu kunnalle hyväksytyin taksan mukaisesti.

Erityiset kelpoisuusehdot

Valtioneuvoston asetuksessa elintarvikevalvonnasta (420/2011) säädetään, että kunnan on järjestettävä maidontuotantotilojen valvonta siten, että niitä valvoo kuntaan virkasuhteessa oleva eläinlääkäri ja kananmunan pakkaamojen valvonta siten, että niiden valvonnasta vastaa kuntaan virkasuhteessa oleva eläinlääkäri.

Ympäristöterveysvalvonnan maksullisuus

Ympäristöterveysvalvonnan tavoitteena on turvata kuntalaisille terveellinen ja turvallinen elinympäristö. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö velvoittaa kuntia perimään maksut ilmoitusten käsittelystä, lupapäätöksistä, säännöllisestä suunnitelmallisesta valvonnasta ja määräysten vastaisuudesta johtuvasta lisävalvonnasta. Elintarvikevalvonnassa myös muusta lisävalvonnasta voidaan periä maksu (esim. toimijan pyynnöstä tehtävä tarkastus tai kehotuksen johdosta tehtävä tarkastus, jos kehotuksessa on annettu korjaustoimenpiteille määräaika). Pääsääntöisesti kehotukset annetaan sellaisten epäkohtien johdosta, joiden korjaaminen voidaan tarkastaa seuraavaan suunnitelmallisen valvontakäynnin yhteydessä.

Valvontamaksujen avulla kunnat voivat turvata valvonnan resurssit. Kunnat eivät ole vielä täysimääräisesti hyödyntäneet valvontamaksuja resurssien turvaamiseksi, vaan suurin osa valvonnasta kustannetaan edelleenkin verovaroin. Kunnissa on syytä tarkistaa maksutaksojen olemassaolo ja ajantasaisuus. Tämän yleiskirjeen liitteenä on mallitaksa, jota kunnat voivat käyttää pohjana maksutaksassaan. Euromääräiset maksut riippuvat kunnallisen valvontayksikön kustannuksista.

Valvontasuunnitelmia arvioidessaan kunnat joutuvat arvioimaan myös sen, mihin valvonnasta saadut tulot on kohdennettu. Aluehallintovirastot arvioivat kuntien valvontasuunnitelmien toteutumista ja kuntien valvontaviranomaisten arvioita koskevat raportit tullaan julkaisemaan Eviran määräämällä tavalla.

Suoritteen tuotantokustannusten määrittely

Maksujen määrittelyssä tulee noudattaa kustannusvastaavuuden periaatetta. Maksut voivat olla enintään suoritteiden tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruisia. Täydellinen kustannusvastaavuus vastaa omakustannusperusteista hinnoittelua. Kustannusvastaavuus lasketaan tavallisesti budjetoitujen menojen perusteella. Kokonaiskustannuksiin luetaan palvelun tuotantokustannukset poistot mukaan lukien, osuus hallinnon kustannuksista ja korko tuotantovälineisiin sidotulle pääomalle.

Maksulliset tehtävät ovat pääosin viranhaltijatyötä, jolloin maksun perusteena voidaan käyttää valvontahenkilöstön työtunnin hintaa. Tuntipalkkaan lisätään kerrointa käyttäen muut henkilöstömenot ja tehtävään kohdistuvat muut toimintamenot, korot ja poistot ja hallinnon osuus. Kerroimen suuruus riippuu kunnan asianomaisen toiminnon kustannusrakenteesta. Kerroin mitoitetaan siten, että sillä määritellyt kustannukset vastaavat aiheuttamisperiaatetta. Selkeyden vuoksi valvontayksikössä on syytä määrittää viranomaistoiminnalle tuntihinta, joka on aina samaa riippumatta siitä, kuka viranhaltija tarkastuksen tekee.

Vaihtoehtoisesti suoritteen tuotantokustannus voidaan määrittää yksikön budjetoitujen (tilinpäätöksen osoittamien) vuotuisten toimintamenojen perusteella jaettuna yksikön valvontahenkilöstön henkilötuntimäärällä, jolloin saadaan työtunnin hinta.

Kunnalliselta työmarkkinalaitokselta saadun ohjeen perusteella vuotuista henkilötuntimäärää laskettaessa vähennetään vuoden päivien kokonaismäärästä lauantait, sunnuntait, arkipyhät ja vuosiloma-ajat. Näin saadut työpäivät kerrotaan päivittäisellä työajalla. Keskimääräisellä loma-ajalla (30 vrk) vuotuiseksi työajaksi saadaan 1640 h.

EY-asetuksen N:o 882/2004 27 artikla edellyttää, että maksuja vahvistettaessa otetaan huomioon alueella sijaitsevien sellaisten yritysten tarpeet, joilla on erityisiä maantieteellisiä rajoituksia. Tämä vaatimus voidaan ottaa huomioon esimerkiksi siten, että valvontahenkilöstön matkoista aiheutuvat kustannukset sisällytetään jaettaviin kokonaiskustannuksiin ja matkoihin käytetty aika vähennetään vuotuisesta työajasta. Tällöin matkoihin käytetyn ajan kustannukset kohdistuvat valvontatyön tuntikustannukseen.

Mikäli virka-ajan ulkopuolella tehtävistä tarkastuksista maksetaan tarkastajille iltä- tai yötyökorvauksia KVATES:n mukaisesti, taksassa voidaan määrätä näistä iltä- ja yötyönä tehtävistä tarkastuksista perittäväksi samassa suhteessa korotetut maksut kustannuksia vastaavasti.

Kunnan viranomaisen on huolehdittava myös, ettei suoritteen tuottamisesta aiheudu enempää kustannuksia, kuin mitä suoritteen tarkoituksenmukainen laatutaso edellyttää.

Suoritteeseen kuluvan ajan arviointi

Maksu määräytyy kertomalla suoritteeseen käytetty aika edellä mainitulla työtunnin hinnalla. Maksu voidaan määrätä toteutuneen ajan perusteella tai vaihtoehtoisesti arvioimalla etukäteen suoritteeseen kuluva aika, jolloin taksaan voidaan liittää kohdetyyppikohtaisia maksutaulukoita. Suuremmissa valvontayksiköissä maksutaulukot takaavat yhtäläiset valvontamaksut, jolloin ei synny tarkastajakohtaisia eroja maksujen välille. Tarkastukseen kuluvan ajan arvioinnissa otetaan huomioon fyysisen

tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautumiseen ja tarkastuskertomuksen laatimiseen kulunut aika. Mikäli matkoista aiheutuvia kustannuksia ei ole sisällytetty tuntiinintaan, matkoihin käytetty aika voidaan sisällyttää tarkastukseen kuluvaan aikaan. Tarkastustiheyteen ja tarkastukseen tarvittavaan aikaan vaikuttavat muun muassa kohteen toiminnan laatu, laajuus, omavalvonnan taso ja riskialttius.

Taksasta päättäminen, tiedoksi antaminen ja muutoksenhaku

Valvontamaksuista päätettäessä sovellettaviksi tulevat kuntalain (365/95) säännökset. Maksujen yleisistä perusteista päättää kunnassa valtuusto. Valtuusto voi talousarvion käsittelyn yhteydessä todeta, että näitä ympäristöterveydenhuollon kustannuksia tullaan käyttämään ympäristöterveydenhuollosta perittävien maksujen perusteena. Johtosääntö määrää sen, kuka hyväksyy euromääräisiä maksuja koskevan taksan.

Taksan hyväksymistä koskevassa päätöksessä on perusteltua määrätä taksan voimaantulosta. Ajankohta tulee määrätä siten, että taksan hyväksymispäätöstä koskeva pöytäkirja on tarkastettu ja asetettu nähtäville ennen taksan voimaantuloa.

Taksapäätös annetaan tiedoksi asettamalla päätöstä koskeva pöytäkirja yleisesti nähtäväksi siten kuin kuntalain 63 §:ssä säädetään. Taksapäätöksen luonteeseen kuuluu, että siitä pöytäkirjan nähtävänä pitämisen lisäksi tiedotetaan tehokkaasti.

Kunnan taksapäätökseen voidaan hakea muutosta kuntalain muutoksenhakusäännösten mukaan. Taksan hyväksymistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön ennen sen lainvoimaisuutta.

Perustevalitus

Jos toimija on tyytymätön maksuunpanoa koskevaan määräykseen eli saamaansa hyväksytyyn taksaan perustuvaan maksuun, hän voi tehdä perustevalituksen hallinto-oikeudelle siten kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) 9 §:ssä säädetään. Lasku on maksettava perustevalituksen tekemisestä huolimatta laskuun merkittyyn eräpäivään mennessä. Perustevalituksen voi tehdä sillä perusteella, että julkinen saatava on määrätty tai maksuunpantu virheellisesti. Perustevalituksen voi tehdä viiden vuoden kuluessa sitä seuranneen vuoden alusta lukien, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu. Toimijalle lähetettävään maksuun on syytä liittää perustevalituksen tekemistä koskeva ohjaus (malli liitteenä).

SUOMEN KUNTALIITTO

Kari Nenonen
varatoimitusjohtaja

Jussi Merikallio
johtaja, sosiaali ja terveys

Sisältö tarkistettu:
21.6.2011

Liitteet

[Liite 1 Ympäristöterveydenhuollon viranomaisen taksa](#)

[Liite 2 Perustevalitusohje](#)